

კაჟა ეტჳისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

2020

საქართველოს მწიგნობართა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 27

2020

მთ. რედაქტორი

მურად ჭოლოკაძე

პოეტი, საქართველოს

მწერალთა, მეცნიერთა და

საზოგადო მოღვაწეთა აკადემია

„ქალდეა-საქართველო“-ს

აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაოვსკაინის №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30

E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-834-2 (27 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალმუნაბი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნილება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს გწერალთა, მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს გწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს გწერალთა მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცნიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტბავრდიანი ტომეშვილების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტბავრდიანი, უმაღლეს პოლიგრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეში. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდავ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, აბრეთვე, პრეზიდისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასაგვე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნათა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

კოეტის ასტრომეული „კოსმიური კოეზია“

ვაჟა ებრისეელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შეგადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ ახანჯარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა კოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინანი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე კოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადაწვილ ტოტეზე, კოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული ლაკიდა და ბაანცოცხლა, მიძინებული, ღავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კოემერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი კოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...“

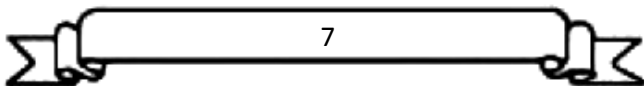
კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეჟანი მისწოლია... მათ იცინან იმ იწყება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

კოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ღაურიატი, ჯუმბერ ღეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„გულცივად ვხვდები ყოველ ქვას, ყოველ ძაბვას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაბიძრ

(გაგრძელება)

წარსულის ზარღახვა

ვაჟა ეგრისელი ქართული პოეტური გენიის თავისებური და ორიგინალური გამოვლინებაა. იგი ერთი ცოცხალი სულია რომანტიკული საქართველოსი... სალიტერატურო კრიტიკა, კლასიკური ლიტერატურის ეტალონად ქცეულ ვაჟა-ფშაველას თვალსაწიერიდან უყურებს „იქმენ ნათელისა“ და „კოლხური ფსალმუნების“ 100-ტომეულის ავტორს, რაც კიდევ უფრო განამტკიცებს რწმენას მისი ჭეშმარიტი ტალანტისადმი.

ქართველმა მაღალ გემოვნებიანმა და მომთხოვნმა მკითხველმა შეიყვარა და გაითავისა ვაჟა ეგრისელის მრავალფეროვანი, მრავალწახნაგოვანი შე-

მოქმედება, რომელიც თანამედროვე მსოფლიო მწერლობას უსწორებს თვალს.

ვაჟა ეგრისელის სახელი, კარგა ხანია ჭეშმარიტად მაღალ კულტურულ ორიენტირებთან ასოცირდება. იგი იმ სულიერ ღირებულებას წარმოადგენს, რომლის ხილული თუ უხილავი სივრცე უნივერსალური განფენილობითაა აღბეჭდილი...

ვაჟა ეგრისელი ჩვენი თანამედროვეა, რომლის შემოქმედებაში საოცრად შთამბეჭდავი, საგანგებო პოეტური მიგნებითაა პერსონიფიცირებული სამშობლოს ისტორია, მისი წარსული, აწმყო და მომავალი. ეგრისელი პოეზიას ხალხის, ქვეყნისა და ბიოგრაფიის საკუთარ ნაწილად მიიჩნევს. პოეტი ღრმად და დარწმუნებული, რომ მისი პოეზია, რომელიც ხალხის სიყვარულთანაა წილნაყარი, უკვდავია.

*

„გადაშლის ქამი
სიკვდილ-სიცოცხლის
სქელ ყდაში ჩასმულ
ვეება წიგნს
ჩვენი ცხოვრების
და ასო „ე“-ზე ჩაკეცავს
აღფავიტს“. –

თავს წაუქცევენ ღვინოს ჭიქები,
მერე ჩიტები დასხდებიან
ლოდზე
საფლავის

და ყოველ დილით,
ჩემს სიყვარულს იჭიკჭიკებენ“.

ვაჟა ეგრისელის პატრიოტული ლირიკა პოეტური თვალთ დანახული მამულის სრულიად ახალი, საოცარი ჯადოსნური ფერებით ელვარებს. თავის წიგნზე პოეტი წერს:

„წიგნი კი არა,
ჩემი მკვიდრი სამოსახლოა,
სადაც მღელვარე
სულს იოკებენ –

ფიქრები...

და მზე აქ დასტამბული,
და სტრიქონების თეთრი თოკებით –
ყველა ფურცელში –
მწევარივით

მე ვარ დაბმული“.

პოეტის ცხოვრება – ლექსია, წიგნები – ამ ცხოვრების გარკვეული ეტაპები. მკითხველმა იცის, რომ ვაჟა ეგრისელი თავისი შემოქმედების შუა გზაზეა და ის მისგან ბევრ ღირსშესანიშნავ ნაწარმოებებს ელოდება.

ნატურალიზმი არაა ისე შთამბეჭდავი და მეტყველი, როგორც გულში გატარებული შთაბეჭდილების გადმოსაცემად ასეთი მეტაფორული სხარტი სიტყვები.

სამშობლოს გულწრფელი პატრიოტისა და კოლხეთის მიწაზე გულისძარღვამდე შეყვარებული პოეტის ხმა ისმის ლექსში:

*

„სსოვნის გაღეულ ეკრანზე მოჩანს:

სოფლის ტალახი,

მარჩენალი ჩელა

და ლომა,

კოფოზე დროშად აღმართული ასკილის სახრე,

მოსუცი მამა,

თუთარჩელა,

ღამე, ურმული

და ურმის კვნესა,

ტყე

მინდორი,

ცის თეთრი სახე –

ღრუბლებით ოდნავ შეთალხული

და გამურული“.

ვკითხულობთ ამ სტრიქონებს და ძალუმაღ ვგრძნობთ იმ ჭეშმარიტი აზრის ძალმოსილებას, რომ კოლხეთსა და კოლხს მარადიულობა დაანათ-

ლა ღმერთმა და პოეტი მთელი არსებით განიცდის
საქართველოს ტრაგიკულ წარსულს და ამბობს:

„...წარსულს ვაძოვებ ჩემს ღამეებს, –
ოქროსფერ ვერძებს,
მე შორეული ლეგენდიდან
მოსული კოლხი“.

აღტაცებას იწვევს ვაჟა ეგრისელის ლექსების
ჰუმანურ-პატრიოტული მოტივი. „...და მე მუხლს ვიყ-
რი ყველა ქართულ ციხის ნანგრევთან, ლოდს გულ-
ში ვიკრავ და სულს ვუბერავ“ – საქართველოს წარ-
სულისადმი მამულიშვილური დამოკიდებულების პო-
ეტური გამოსატვა უფრო მარტივად და ამადელვებ-
ლად წარმოუდგენელია...

ვაჟა ეგრისელის პატრიოტული ლირიკის ოქროს
საგანძურში იმკვიდრებს ადგილს ის ლექსები, რომ-
ლებიც საქართველოს ისტორიული წარსულისადმი,
ქართული საბრძოლო დიდების ძეგლებისადმი, ძვე-
ლი ციხე-სიმაგრეებისადმი და მეციხოვნეებისადმი
მიძღვნილი:

*

„მესმის ყივილი ციხის მცველების,
ჟღერიალი შუბის,

მტვრევის ხმა ტარის,

ყოველ ნაბიჯზე,

ყოველ ქვასთან,

ყოველ უბანზე.

ასე მგონია გაიღება წარსულის კარი

და გამოჩნდება სმაღაწედილი

მეფე გუბაზი“.

მგოსანს ისე უსაზღვროდ უყვარს სამშობლო, რომ მისი მოსაზრებით ხალხისათვის თავგანწირვა, მამულისათვის გმირულად სიკვდილი „დაბადების დღის ტოლია“. მშობლიური ისტორიის ტრაგიკული ეპიზოდების მძაფრად აღქმა მისი პოეზიის ერთ-ერთი მთავარი თემატური რკალია. ვაჟა ვერისელი წერს:

*

„ცისკრის ნათელთან

ღამეები ჩამომეცრიცა,

ღღეებიც –

ფიქრის კარში გადიან...

მე კი მამულის დაჭრილ გულთან

მივდივარ ახლო.

და... მერამდენე წელიწადია,

ჩემი სამშობლოს განრისხებულ

წარსულში ვსახლობ“ –

ეს ლექსი ადასტურებს, რომ პოეტი გუღმოდგინედ, საფუძვლიანად სწავლობს თავის ტანჯული ქვეყნის ისტორიას, რათა თანამემამულეებს გაუცოცხლოს დიდი წარსულის ძნელი, სხივცისკროვანი ეპიზოდებიც.

ეს აუცილებელია იმისათვის, რომ მკითხველმა სწორად გაიგოს საქართველოს, მშობლიური ხალხის ავ-კარგი. პოეტი წარსულის დიდი მეხოტბეა. წარსული უყვარს იმიტომ, რომ „დიდნი არიან საქმენი წარსულისა, იმიტომ, რომ იქ ბრწყინავენ დიდნი გმირნი, დიდნი მამულიშვილნი, დიდის ანდერძებით და სურვილებით გულატკივებულნი, დედა მის წარსული სიყვარულისა – მამულისშვილური სიყვარულია და პირველი გაზრდილი მეორის ძუძუთი. იგი წარსული უყვარს, როგორც ფუძე ჩვენი მომავლისათვის: „დიდ წარსულს დიდი მომავალიც ექნება“. ეს მოსაზრება შეიძლება მთლიანად გამოვიყენოთ ვაჟა ეგრისელის მიერ საქართველოს გმირულ წარსულისადმი მიძღვნილი ლექსების შესაფასებლად. ამ თვალსაზრისით აღსანიშნავია ლექსი „საქართველოს“.

*

„როგორ მალღებები,
ოთხივ კუთხით ჯვარი გწერია,
მაგრამ მე ვიცი, გედგა ჟამი

ყოფნა – არყოფნის,
ამის მოწმეა კრწანისი და ველი მარტყოფის.
შამქორს!

მარაბდას!

დიდგორს!

ბასიანს!

ეჰ, საქართველოვ!

სხვამ რა იცის,

თუ რა ფასი აქვს“.

ეს ლექსი მარადიულად უკვდავ-უბერებელია, რადგან მასში პოეტმა, რომელმაც ჩინებულად იცის თავისი მრავალწამებული ქვეყნის ტრაგიკული წარსული, მისი გმირული ისტორია, დიდოსტატურად ასახა ლირიკული გმირის სევდა-ნაღველი, სევდა-ვარამი, სევდა-კაემანი. ხალხის ტანჯვა-ვარამთან ერთად აქ ჩაგვირისტებულა ტკბილ-საამური განცდები, გრძნობები, რომლებიც განპირობებულია საქართველოს სიყვარულით.

მეტაფორების მომაჯადოებლად გამოყენებით ვაჟა ეგრისელი ლაკონიურად აღწერს ხალხის თავგანწირულ ბრძოლებს მუხანათ დამპყრობლებთან, თუმცა მასში ამ ნიშანდობლივი ფაქტების აღმნიშვნელი ერთი სიტყვაც არ არის ნახმარი. მდიდარი ქართული ცივილიზაცია, მისი გმირული წარსულია პოეტის სულის ამალღებისა და განწმენდის წყარო. მისი უწ-

ქველი, თანაც მძიმე ნაიარევის განკურვა თითქმის შეუძლებელია:

*

„უამმა ვერაფრით ვედარ დანისლა –
ქართულ მიწაზე ყოფნა-არყოფნით,
ჩემი დიდგორი,

ჩემი კრწანისი,

საარაგო და ველი მარტყოფის.

შუბლშეჭმუხვნილი,

მტკვარზე კვლავ ტივით,

ქართლის წარსული დაიარება,

კი, დრო მკურნალობს,

მაგრამ მაინც,

ვერ ირჩენს ტკივილს

და სტკივა ქველი ნაიარევი“.

მიუხედავად იმისა, რომ ლექსში ჩახატული არის შავბედითი ტრაგედია, ვაჟა ეგრისელის ამ ლექსით მოხიბლულ-მოჯადოებულია მკითხველი, რადგან იგი გრძნობს ავტორის გულმართალობას, გულწრფელობას, სიმართლისმოყვარეობას. პოეტმა კარგად იცის ხალხში გავრცელებული აზრი იმის შესახებ, რომ დრო (ყველაფერს) ყოველის განმკურნავია, მაგრამ იგი ფიქრობს: ქველი, მძიმე ნაიარევის განკურნება თითქმის შეუძლებელია. სწორედ ასეთმა

ლექსებმა ათქმევინა ცნობილ მწერალსა და მეცნიერს რევაზ მიშველაძეს:

„ნატიფი ხელწერთა და ნათელი სახეებით ჩამოქნილ-ჩამოგვირისტებული სხარტი სტრიქონები თითქოსდა ლიტერატურული ქამანდი გახლავთ, უეცრად რომ შეგახერებს, თავისი სიმოკლით და ლაპიდარულობით ყურადღებას რომ მიგაქცევენებს, მერე უადრესად თანადროული და ეროვნული პოეტური აზროვნებით გაიძულებს ჩამოჯდეს და პოეტის ფიქრი გაიზიარო და მის სტრიქონებთან ღამე გაათიო“.

ვაჟა ეგრისელი ის შემოქმედია, რომელმაც იცის ხელოვნების როლი მდგომარეობს იმაში, რომ მთელი არსებით იყოს მიმართული რეალურ და სააზროვნო სივრცეში მყარად ჩანერგილი ობიექტებისაკენ.

ამიტომაც უსაზღვროა და უნაპირო პოეტის წარმოსახვის სფერო. მისი ლირიკული პერსონაჟი წარსულის ღირებულებებს ისევე გრძნობს დიადი ზნეობრივი გაკვეთილებით, როგორც სინამდვილეს:

*

„ახსოვს ქართლის ცას,
ყოველი ის დრო,
ქართულ მიწიდან ქუდმოგლეჯილი
გარბოდა მტერი ოხერ-ტიალი,
და

სანამ ვსუნთქავ:

მარტყოფს და დიდგორს,
საქართველოს მტრებს, ვითარცა მუშტს,
ცხვირწინ ვუტრიალებ“...

ქვეყნის ტრაგიკული წარსულისა და გმირული ისტორიის ფურცლები პოეტს იმდენად აინტერესებს, რამდენადაც იგი დღევანდელობისა და მომავლის განსაჯვრეტად სჭირდება.

წარსული ეპოქების ამსახველი ლექსებით მდიდარი და უხვია ვაჟა ეგრისელის პოეზია. ყოველი მათგანის მოტანა ერთობ ძნელია. თითოეული ლექსი სამშობლოსადმი გულწრფელ დადადისად და რწმუნად გაისმის. პოეტის აზრით სამშობლო უმაღლესი მშვენიერების ხატია. ის თავისთავადი მშვენიერებაა, რომელიც ავსებს და ალამაზებს ადამიანის ცხოვრებას, ხოლო ნიშანდობლივი ის არის, რომ ცხადად ვგრძნობთ ვაჟა ეგრისელის პატრიოტული განწყობილების ჭეშმარიტებასა და გულწრფელობას და ამიტომაც დიდი სიმპათიით ვიმსჯვალებით მისდამი.

ვაჟა ეგრისელი მახვილგონივრულად ხატავს ვერაგი გადამთიელის ალა-მაჰმად-ხანის გამარჯვებას კრწანისის ველზე. მტრების მაწყევარი მგოსანი რამდენიმე სიტყვით გადმოგვცემს თბილისის ტრაგედიას ლექსში „ეზმანება ალა-მაჰმად-ხან“. ცნობილია, რომ 1795 წლის 10 სექტემბერს ალა-მაჰმად-ხანი 35-ათასია-

ნი ურდოთი შეესია საქართველოს, ერეკლე მეორემ ამ გათავსებულ ბრბოს მხოლოდ 5000 მეომარი დაუპირისპირა. ცრუპატრიოტი თავადები და ბატონიშვილები მეფეს ხელს უშლიდნენ. ჯარის სიმცირის მიუხედავად, ერეკლე მეორემ მედგრად შეუტია მტერს. ქართველების თავგანწირული შეტევის შედეგად მტრის მეწინავე რაზმები განადგურებულ იქნა და გადამთიელთა ბრბომ მოკურცხლა, მაგრამ...

აღა-მაჰმად-ხანი ფრთხილობდა: მრავალ ბრძოლაში გამოცდილი მხედართმთავრის – ერეკლე მეორის წინააღმდეგ ბრძოლა ადვილი როდი იყო და მას წარმატება ეეჭვებოდა. სამარცხვინო ისაა, რომ მოლაღატეებმა მტერს გააგებინეს: ერეკლე მეორეს მცირერიცხოვანი ჯარი დარჩაო. ამით გამხსნევებული აღა-მაჰმად-ხანი მეორე დღეს, ესე იგი 11 სექტემბერს, დილით შეტევაზე გადავიდა. გადამწყვეტი ბრძოლა გაიმართა თბილისის მისადგომებთან, კრწანისის ველზე, სამშობლოს დამცველები თავგანწირვით და უმაგალითო გმირობით ეკვეთნენ მტერს. რამდენი ბრძოლა გადამიტანია, მაგრამ არ მახსოვს, რომ ჩემს მტერს ასე ვაუკაცურად ებრძოლოსო უთქვამს აღა-მაჰმად-ხანს. 75 წლის ერეკლე მეორეს უკანასკნელად გადაუტყდა ხმალი ბრძოლის ველზე. ფაფარაყრილ მოხუც ლომს უკანასკნელად დაეცვითა კლანჭები... მემბტიანენი მოგვითხრობენ, რომ მრავალთმრავალი მტრით გარშემოტყმულმა გიორგი გურა-

მიწვილმა თავის მებრძოლებს ომასიანად მიმართა: „ქართველებო! ძმებო! ცხადად ვხედავთ, რომ აუცილებელი სიკვდილი მოსულა ჩვენზე, მაგრამ ესეც შეგვიძლიან, უნამუსოდ დავნებდეთ ყიზილბაშებს, აბა რომელი გინდა? სახელით სიკვდილი მამულისათვის, თუ უნამუსოდ სიცოცხლე? ყველამ ერთხმად უპასუხა: „ჩვენს მამა-პაპათ უნამუსობა არ უქნიათ და ჩვენც იმათი შვილები ვართ: სიკვდილი გვირჩევნია უნამუსო სიცოცხლესო“. ქართველები დამარცხდნენ.

ეს საშინელი და შემაძრწუნებელი ფაქტი, უბედურზე უბედური ფაქტი ჭეშმარიტი მამულიშვილური გრძნობითაა გაცხადებული ლექსში „ეზმანება აღამაჰმად-ხან“.

*

„ჩემი თბილისი...

მთვარე...

ჩრდილთა ფიანდაზებით...

მტკვრის „ბუტბუტში“ კი

ისმის ცივი ხმები

საზების.

დუმს შავნაბადა...

დუმს მეტეხი...

დუმს ნარიყალა.

თუმცა მტერზე ჯავრი ბევრჯერ იყარა.

კრწანისის ველი,
რომ შეერთება
ძილში ხანდახან,
ო, ალბათ დაღლილს ეზმანება
აღა-მაჰმად-ხან!*

ვაჟა ვერისელმა საქართველოს ისტორიული წარსულის აბჯარასხმული წინაპრების კოლორიტული გალერეა შექმნა. ქალსაც და კაცსაც ძლიერი გრძნობით გვიხატავს, რომ სამშობლოს სიყვარულის ტახტრევანზე ორივე გმირადაა ქცეული. ეს ჯანსაღი ვაჟაცური სული ტრიალებს მათ არსებაში, როგორც ვერისელის სხვა ლირიკულ შედევრებში და ყველგან ლირიკულ მინორს თან სდევს ლირიკული მაჟორი. მინორისა და მაჟორის ასეთი ორგანული ერთიანობა ვაჟა ვერისელის პოეზიის ისეთივე დამახასიათებელი თვისებაა, როგორც იგი გვხვდება ლექსში „შავლეგო“, სადაც თითოეული ქართველისათვის ცნობილი – მამულის სიყვარულით გაბრწყინებული კრიალოსნის მძივებია ასხმული.

უნდა ითქვას, რომ ვაჟა ვერისელის შემოქმედება ოქროს საბადოა, რომლის მასშტაბი გასცდა ეროვნულ საზღვრებს და შეიჭრა მსოფლიო ლიტერატურის საგანძურში, სადაც ჭეშმარიტი ხილვის ელვარე მარგალიტები მიიტანა.

როდესაც ვაჟა ეგრისელის ერეკლე მეფისადმი მიძღვნილ ლექსებზე ვმსჯელობთ, აუცილებლად გაგვახსენდება გრიგოლ ორბელიანი, რომლის ჭეშმარიტი განაცხადით:

„აჰა, ივერის ნუგეშ-დიდება
თავისი დროით გამშვენებული,
მამაცთა შორის საკვირველება
პატარა კახი მეფე ირაკლი“.

ერეკლე მეფე დიდი მამულიშვილია, იგი მარად თაყვანსაცემია, გვარწმუნებს გრიგოლ ორბელიანი.

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწყვეტი წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

* * *

მოგწყინდა ყოფნა დედამიწაზე,
ცად ხეტიალი
შეებას განიჭებს,
სივრცეებს ცივ ხელებს გართმევენ.
გადააბიჯე მთვარის –
კარიბჭეს
და მეცხრე ცისკენ მიემართები.

1965

კალიგულა

იმპერატორი იყო უგულო,
და ქვა იგულა,
კალიგულამ.

1988

იქ,
ცხისძირს,
და აქ –
ერტისს,
ცხუმს და ვერისს,
ჰერეთს, ხერთვისს,
ვით წილხვედრი მიწა ღმერთის –
ქვეყანაზე
ერთადერთის,
საქართველოს ღურჯ ცას ერთვის.

1978

ცივ და შორეულ ზღვის სიცივეში,
დაფუსფუსობენ ციციქნა
ტალღები,
როგორც ფუტკარი ახალ ნაყარი,
ელვამ ცას როცა მიუაღერსა,
მაშინ ღრუბლებმა
კვლავ ატეხეს აყალ-მაყალი.

1978

მთვარის ტაძარი

ცის სიხუმეში მსხდარი ღრუბლები,
თეთრი წვერებით –
ღმერთებს ბაძავენ
(შორს,
სადღაც დილას ჭედავს მზის გრდემლი)
და ელავს მთვარის თეთრი ტაძარი,
სადაც ვარსკვლავთა
ლოცულობს მრევლი.

1975

სიყვარულის ხე

ცხოვრება ტყე არის უდაბური,
სად უამნი არყოფნის ხმას
აწნავენ,
სიცოცხლეს ეშინია და... ცივა,
სიყვარულის ხე –
არის მარადმწვანე,
სიძულვილის
ფოთლები ცვივა...

1991

ცისა და მიწის ამტვრევდნენ კარებს...
და ღრიალებდა ათასი მხეცი
ზღვა ხელშეკრული,
ვითარცა ქრისტე,
ხმელეთზე, როგორც გოლგოთაზე
აყაუდათ
ქარებს,
რომ ჯვარზე ეცვათ.

1988

იქნება ასე:

მეწვევა ღამე,

იგი ჩემი ძმა ყოფნას

ინებებს...

მარადუამს ბნელთან მექნება დავა,

და... სამარეში ყოფნა

მარტო მომეწეინება

მაგრამ სად წავალ?

1995

ზღვიდან ღრუბლის –

შავი კამეჩის,

შორეული ხმები მომესმის...

ღამის მორევში,

წერტილივით მოჩანს მთის წვერი,

კიდობანია მთვარე –

ნოესი,

ვარსკვლავთ წარღვნაში რომ მიირწევა...

1956

ზღვა ჰგავს მძინარ ლომს,
და მდინარე მოუჩანს კუდად,
წყვილი შუქურა თვალებად ბრწყინავს,
და როგორც ახლა,
ო, მასში მუდამ,
ავისმომასწავლებელ,
ღუმილის ქარიშხალს სძინავს.

1990

ეცადნენ და...

სიკვდილს თავი

ვერა და ვერ ააცილეს,

შენ კი დგახარ...

სამარეშიც გააციებს:

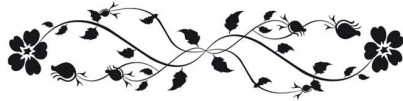
სარკინოზებს,

სასანიდებს,

სპარტელებს

და სარაცინებს.

1957

შემომეხარჯა ეს დღეები
სურდა ფულივით,
სიცოცხლეს მაინც მე არ ვუჩივი,
ტკბილიც და მწარეც ჩემი წილი
ორივე
შეესვი,
ჯერ არ მოვმკვდარვარ...
და ვარ
მუნჩქევით,
მაგრამ დების მომავალი კივილი მესმის.

1994

სათაფლიასთან

უამი კბილს-კბილზე აცემინებდა,

იყო ციება...

იყო ხურება...

წლები წლებს სდევდა ბედშავ ყულებად,

და, მილიონი წელიწადი –

გაოცებულ ცას შეჰყურებდა,

სათაფლიასთან დინოზავრის ნაფეხურები.

1978

უკონის ზვირთთა გამლილ დალალებს,
ვნებათა დელვის ამწევედევს

ბადეში,
და ზღვა,
ქარიშხალს
ნამუსგარეცხილს,
ნათრევს დღისა და ღამის ბორდერში,
კვლავ უსირცხვილოდ
უეოვს სარეცელს.

1984

დილის მზის ვარდისფერი მაჭარი,
მთელი დღე,
ნელ-ნელა ღვინდება,
ზღვას კი როდესაც ქარიშხალის მუზა
მოუვლის,
მოულოდნელად აჭიხინდება,
ვითარცა ლურჯა –
ყაბარდოული.

1958

კოლხ წინაპარს

ხუთზე მეტი ათასეულ –

წელთა იქით გიდგას ფესვი,

საიდანაც შენი ენის,

მძინარ ენის სუნთქვა მესმის,

და მთებს და ზღვებს გადაყვივი:

საითა ხარ, ჩემო ღვიძლო,

რომ კოლხური

უუძველესი,

მზის წარსული გაგიღვიძო.

1967

დიდი რუსთაველის სახე,
წინ მინთია, ვით ლამპარი,
მაგრამ დავრჩი არას მქონე
და ვერაფრით დავემსგავსე,
ვერც ავთანდილს, ვერც ტარიელს,
ჩემი დიდი წინაპარი,
თუ მიმიღებს ხელცარიელს.

1998

სძინავთ მთებსა და ჭიუხებს,
ფშავის ჭალაში არაგვი,
გულწასულ ლოდებს ასხურებს
ჭავლს და წყლის სულსაც უბერავს,
აბე,
ღვიაც და ბუერაც,
ნისლის პერანგის ამარა,
ექებენ ვაჟას სამარეს.

1966

ბუდედანგრეულ ყვავის ყრანტალით,
ცას გადაუფრენს ფრთები
დაისის
და ჩაეშვება ქედებში თორსის,
წვიმის მერესში –
უცხო ხმა ისმის,
ვაჰ,
ზარი თუა მეორედ მოსვლის!

1981

გამთენიისას სანაპიროზე,
ელვის ნაღებით –
ჩამოიქროლებს ქარი ეტლივით,
სიბნელეში კი ზღვა აღრინდება,
ვითარც მხეცი,
გაღიაში გამოკეტილი.

1970

პოეზიის უდაბნოში -
საუკუნის წვეს არილი
და ნახტომი ჩანს ვეფხური,
უკვდავება მწვევარივით -
ენოსავს შენს ძველ
ნაფეხურებს...

1992

ზღვა,

გაჩენიდან ტყვე არის მიწის,

ცა,

მისი ცოდვის კოცონზე იწვის,

და მოჩვენებით ღიმილის მჩენი,

უამს მიმწუხრისას,

მზეს უგზავნის ერთგულ შეგირდად,

ზღვა, ვითარც ყურშა,

მიწის კედელს ტალღების ენით

ლოკავს, სურს თავი გაადწიოს ბნელ

დოღეგიდან.

1962

ღამეა...

ზვავთა დაფდაფი
და ჩანჩქერების ნაღარა –
მძინარ ჭიუხებს აფეთებს,
უხდებათ თოვლის ჭადარა
ბუმბერაზ მთების საფეთქლებს.

1959

“სვანური ზარით” –

ცას ღრუბლები დაიტირებენ,
მიწყდება მწუხრში

თოლიების

წივილ-კივილი

და სივრცეებს ღამე დაბინდავს,

ქარის ნელ ცეცხლზე ზღვა აღუღდება,

გადმოიღვრება მზით გამურულ

მიწის ქვაბიდან.

1977

შენმა სიცოცხლემ აფრა აუშვა –
მარადისობის მგრეინავ ზღვაზე
სახეტილოდ,
ანძაზე სხედან დღეთა ჩიტები,
უკან სიკვდილი მოგვდევს ტიალი,
წყალწადებული ხავსს ეჭიდები.

1990

ცის უკვდავი ბინადარი,
კარგად ვიცი
თუ ვინც არი
და ამიტომ შევიყვარე,
არც ვერიდე,
მზე და მთვარე,
და-ძმაა,
და ტყუპისცალიც,
ვით დიადი აპოლონ და არტემიდე.

1969

მომეგება ხელგაშლილი,
მერე უცებ,
ვით ბადიშმა,
არც აცხელა,
არც აცივა:
უსიტყვოდ და უბოდიშოდ,
ზღვამ ზურგი შემაქცია.

1990

ნეკერჩლის ხე

ტვისპირას მღვარი ხე ნეკერჩხალის,
რომელსაც თავზე ყანების ბუდე
შემოუდგამს

ვითარცა ბოღა,

წელსკვევით თოვლის თეთრი სამოსი,
ხოლო წელსზევით

ტიტველ-შიშველი

ინდიელივით მოჩანს.

1961

ცის სილაუვარდით გადაქანცული
და უსამანოდ გაშლილი ფრთებით,
ქვიშის და ღელვის სავსე მუჭებით,
რომ არ ჩასძიროს ქარმა
მორევში,
ატირებული ტალღა ნაპირს ებღაუჭება.

1977

მენავეთათვის და მოგზაურთა

ვარსკვლავებს ღამე როს გააჩაღებს,
უცებ იკივლებს ფიქრში
“ყაჩაღი”

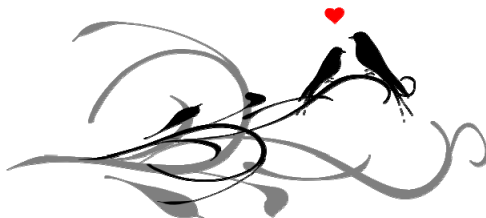
და ჩამომკივლებს: “ბიჭო, როზგები!”
შენ ამბავს ჰყვები...

და თან დაურთავ:

- გესმის?

მღერიან სირინოზები,
“მენავეთათვის და მოგზაურთა”.

1991

მოულოდნელად წაუკიდა ცამ
ელვა ღრუბელს,
ვით კვესს,
აბელი,
მუხის ჩრდილქვეშ დამჯდარმა გლეხმა,
წაიბუტბუტა რაღაცა მესმა,
წამოცდა ქარი ზღვას
უცაბედად.

1959

მნათობების ყრია მტვერი...
მხოლოდ ღმერთმა იცის,
პოეტს,
თუ რამდენი უთევია,
წარღვნის დამე, როგორც ნოეს,
მთვარე,
ცას ჰგვის უთენია,
ვით ნიკალას “მეეზოვე”.

1990

ქორუა კიტრით და მწვანელით,
 წყნეთელმა თუ წაგკისელმა,
 ჩაიარა ბინდში გლეხმა,
კურტნად აღარ ღირდა ვირი,
 ღამე ცას კი
 შუაზე ხერხდა,
თეთრი მთვარის –
 ბირდაბირით.

1958

თუმცა, თავს ზოგჯერ უკვდავებს ვადრი,
და მაინც ვიცი გვიან თუ ადრე,
იგი ძმა,
უცვებ მომიღებს ბოლოს,
რადგანც არა,
რაიმე სხვით,
არამედ მხოლოდ,
მხოლოდ და მხოლოდ,
ვარ მოწამლული ქალით და...
ზღვით.

1989

შენ სიყვარულის ცრემლით რომ
რწყავდი,

ის ტვიის ბუჩქი,

რა უცებ გახმა,

ეპიტაფიაც წაშალა თოვლმა,

და სასაფლაოს ბილიკზე ახლა,

ათასში ერთხელ

დალოდავს ხსოვნა.

1988

პირამიდები,
აკლდამები,
სარკოფაგები...
გარდასულ უამთან მუდამ მამონებს –
ელვარე ლანდთა,
ეს პანთეონი,
ცისკენ მეწევა ტუტანხამონი
და...
შემოხედვა მაკროტობს ნერონის.

1960

ღამე ბნელის მომკვლელი და,
დღე სინათლის მთესველია,
შორეული პლანეტები –
დღის და ღამის ფესვებია,
და...
მშიერი ვარსკვლავები,
კვლავ მთვარის ჯამს შესევიან...

1966

უკვდავი სულებით დასახლებული

ცა –

ჩვენი სახლია

მამა-პაპეული,

ამშვენებს ვარსკვლავების ოქროს

რიკულები,

გადმოდგებიან –

ჩვენი წინაპრები

და გათენებამდე გვიყურებენ.

1964

სიტყვა ღმერთია,
სხვა არარაობს,
სამყაროს ძირი და ფესვია,
გაზაფხულიც არის და ზამთარიც,
და...
უსამანო პოეზია –
ჩემი საერისთავოა და სამთავრო.

1995

რვაასი წელი

ლეგენდებით და მზით დაღურსმული,
მარად მნატვრელი
მშობლიური ცის ათინათის,
რვაასი წელი თავმოუხდელი,
რვაასი წელი სულმოუთქმელად
(კითა ავთანდილს მოელოდა
მზე – თინათინი),
გელის,
გეძახის კუბო რუსთველის.

1994

ღამის გაუვალ ტვერში მოჭრილი,
მთვარით გასხლული წკნელი
მზის სხივის,
ცის მოჩარდახულ კარებს აღობავს,
და... დედამიწის ფერხქვეშ იმსხვრევა,
ზღვის სიდიადე და
ქედმაღლობა.

1957

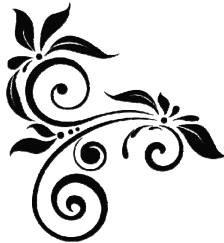
წუხილით გადაბინდული,
საუკუნეთა მთები და
მინდვრები გადმოიარა,
ქართლის ცას მწუხრად რომ შერთვია,
წარსულის ღრუბელი კი არა,
ქეთევან დედოფლის
ფერფლია.

1958

ჩვენი მაშვრალი მამა-პაპანი,
სიცოცხლეს რწყავდნენ
ჯაფით და ოფლით,
უღელს შებმულნი ნიკორა ხარად,
მერე დაღლილებს
“ამ სოფელში”
მოსწყინდათ ყოფნა,
და...
“იმ სოფლისკენ”
გაუდგნენ შარას...

1984

სხედან მოწყენილ სანაპიროზე –
ლანდები ჩუმი
და მორიალე
და ქარის დადგმულ სპექტაკლს უსმენენ...
ბობოქრობს ზვირთთა
იარუსები
და ზღვის დარბაზი ქუხს და გრიალებს.

1958

აღარ მშორდება ფიქრები შენზე,
მეხვევა ისევ,
ვითარცა მუმლი,
და სიყვარულით გარდაცვლილ წუთებს,
ხსოვნის კუბოში ვაწვენ
და ვუვლი
და ღამეს ვუთევ.

1990

✽

BEIVEDEPE*

ათასქარიშხალ გამოვლილება –
სიმყუდროვეში
მდგარმა ღრუბლებმა,
როს ვარსკვლავების ზარი დარეკეს,
ვნახე:
იალბუზს,
ღურჯი ცის თალი,
“მხრებზე შეუდგამს, როგორც ჰერაკლეს”.

1988

ტკბილი როგორც გოლეული,
ის დღეები
რაღა იქნენ?

ხან სიზმრიდან,
ხან ძილიდან,
სიყვარული ხელებს მიქნევს,
შორზე,
შორი მანძილიდან.

1971

ღამის მოწყენილ სიმარტოვეში –
ისმის ზღვისა და
ქარის გოდება...
ნისლის თეთრ ფაფარს ჩაფრენია მხედარი
ქაფის,
და ერთი ტალღა,
მოვლემარე ნაპირს,
კვლავ ფეხაკრეფით უახლოვდება.

1989

არ ვიცი რატომ,

ჩვენ გვავიწყდება

(ჩვენ წინაპრებსაც ფეხზე ეკიდათ!)

სიცოცხლის სტუმრად

რომ ვართ მოსული,

ადრე თუ გვიან,

გაგვიტყუებს ამა ქვეყნიდან –

სირინოზების ხმა ჯადოსნური.

1994

ვარდობის თვეს მოვლენილი,
როცა “წავალ”

კვლავ მაისში,

ო,

მაშინ ზღვა,

ასე მჯერა:

პირს გაიხოკს...

თმას გაიშლის...

შემოიხევეს ქარის პერანგს...

1961

მოულოდნელად გამბურძგლავს შიში,
გამეყინება სისხლი და
ძარღვი,
და ჩემში მაღალ ძაბვას ატარებს:
გამთენიისას ემუილი ძაღლის,
გადაფრენილი ყვავის
ყრანტალი.

1957

ამირანთან ნაომარი დევებივით
სულთმობრძავი და მოკლული
ზვირთები აქ ბლომად ყრია...
ქარიშხალს ზღვა სადღაც მიაქვს,
ვით გლქეს ფუთა,
თოხის ტარზე გამოკრული.

1967

მე არ ჩავწექი,

მაგრამ ბევრჯერ

შავი სამარე –

ზღვის ფსკერზე მომცეს და გამოთხარეს...

და, მხოლოდ თავზე ხელისაღება,

სხვა რა მასწავლეს,

აბა მითხარით,

ქარების ურდომ... და ველურმა, გიჟმა

ტალღებმა.

1977

ნამტირალევი ცა,

ქალწულივით,

წვიმის სავარცხლით ისევ ივარცხნის –

ცისარტყელას ოქროსფერ ნაწნავს,

და, ანაფორით არ ჩანს ღრუბელი,

ჩამავალმა მზემ,

ზღვას ხელი დასწვა,

და ახლა ქარი სულს უბერავს...

1964

ცის შვილია და მიიწევს ცისკენ,
მზეს ეტრფის,
სული ელევა მისთვის
(არ ემეტება მთაცა და ხევიც),
დილით,
ცვარნამით დაბანილი
ხატულა ნისლი,
მზეს ეგებება პეპლის ფრთების მსუბუქი
რხევით.

ჰოი,

რამდენჯერ დედებს ქართლისა,
შავად უქციეს თეთრი მერდინი
და სისხლის ცრემლში ბანდნენ
ნიადაგ...

ბედი ჰქონიათ მაჰ-მაჰად-ხანებს,

ჯალალედინებს,

ქვეყნად მოსვლა რომ დამავიანდა!

1959

როცა შეცურდნენ წყალში ღრუბლები,
აიწია და ღელვა
მოდიდდა,
მიმწუხრს თოლიები ვალალებდნენ...
ზღვამ,
ზვირთი არა,
აფროდიტამ,
უკან გადაყარა დაღალები.

1961

ილია

მილიონებში გაიგო ერთმა,
რომ შველა უნდა
“ერს გულადს,
პურადს”,
და შუბლზე ტყვია, სწორედ მას ერგო,
სხვამ კი, არავინ არ იღო ყურად,
“ბუტბუტი მტკვრის” და
“ღრიალი თერგის!”.

1991

შორეული წარსულიდან მოსულ
ზვირთების,

მოისმის ბოხი ხმა –

ქართველური

(გავცქერი ღელვას, ვით ჰამილკარი)

მიკვირს,

ასე რამ გააველურა

ზღვა,

თვისტომს ახლოს რომ არ მიკარებს.

1959

დილით,

მზე ცეცხლის ფაფარაშლილი
დაიჭიხინებს, როგორც მერანი,
და გადმოაგდებს ღამის

ყიამეთს,

ზღვასთან მივდივარ –

ზღვის მომღერალი,

რომ გავიგრძელო წუთი სიამის.

1986

რა ქნან,
არ შესწევთ ღონე და ძალი,
ქათქათა თოვლში
რომ გაიარონ,
და მთები ჰგვანან ფეხმძიმე ქალებს,
რომლებმაც უნდა გაზაფხულზე –
მდინარეები იმშობიარონ.

1958

აგვისტო ზღვაზე

იწვის და...

მიწის კენესა მოისმის –

სხივები სიცხის ფეხებს აჭერენ,
და მზე ტივტივებს ზღვაში ბოთლივით,

ქარმა ნაპირზე ამოაგდო

ტალღის ნაჭერი –

ფერად კენჭებით შეფოთლილი.

1962

წუთი რა არის,
უნდო დღეებმა,
ქვეყნად წამითაც არ მანებივრეს,
და როგორ მსურდა თვალის შეკვლევა,
ო, თუნდ შორიდან,
ერთხელ მეხილე,
რადგან შენ უწყვი,
რომ ჩემი ხმა გადაეკლება
საუკუნეთა უღელტეხილებს...

1995

ზღვიდან ამოსული ღრუბლების ჯოგები,
რომ მიჰყვებიან
 წვიმიან გზებს,
აატალახონ სამყარო ღამის,
მთვარე -
 დარდია უძილო ღამის,
ცის ოცნებაა -
 მზე.

1957

თვლემს დედამიწა ძილის მკლავებზე,
მაგრამ ნათელი,
ღამეს ჯიქურად
ეპარება და დაბლა ეშვება,
და მნათობებით ცა მოჭიქული –
ოქროს თევზით
თავზე მეფშვნება.

1987

წამოწოლილა მთა მხართეძოზე,
ზღვა კი არ იშლის
არასდიდებით,
ქარის ლოგინზე მარტოდ კოტრიალს,
და ვარსკვლავებიც,
როს შებინდდება,
ნაპირზე მიყრილ ზვირთებს კორტნიან...

1988

თოლი

ვით ღობემძვრალა,

გაფაციცებით,

უცხო სახილველს დაეძებს თოლი,

ნახა:

მთვრალივით აგდია ქუჩა,

რომელსაც საბნად ახურავს თოვლი

და ჭუჭყიანი პერანგი

უჩანს.

1987

დასავლეთიდან ღრუბელი ერთი,
სიჩუმის მტვრევით ჩამოგორდა,
ვით დათვის ბელი,
ცამ კოპი შეჰკრა და შეიყარა,
ქარმა კი ტალღას იღლიაში
შეუყო ხელი,
ვითარც აკვნის ბავშვს,
და ნაპირზე ამოიყვანა.

1991

ჩემი სიცოცხლის მზე ბარჩხალებდა,
დედური გულის სითბო ახლდა
დედურ ბარათებს
და უცებ...
თავზე მესი აგრგვინდა!!! !!!
მაშინვე,
განა კვირის ამასწორს?
მე გავეშურე სანახავად,
მაგრამ რად გინდა,
სიკვდილმა ერთი ფეხით დამასწრო.

1983

მთვარიანი ღამე

მხოლოდ მთვარე...

სხვა არავინ –

ქვეყნად მე არ მახადია

და ღამეებს არ მითევს,

ვზი მუხისქვეშ...

დაბლა გღია,

რკოს პატარა სათითე.

1954

ქარი,

ღრუბელზე ამხედრებული,
ზღვას წინ მიუძღვის ამირბარივით,
ნაპირისაკენ იჩქარიან ზვირთების სპანი,
და მიიმსხვრევა,
როგორც მარილი,
გაშეშებული რიფების ტანი.

1969

ფოთლები,

ყვითელ წიწილებივით,

მოსტაცეს ბაღებს

შემოდგომის დღეთა ქორებმა,

ახლა,

ობოლმა რა ქნან ატმებმა,

ნიავის ერთი ჩამოქროლება

და შაშვის კვნესა

რომ ენატრებათ.

1980

ფარნავაზ, ქუჯი

თაგზე ექცევა ციხე და ბურჯი

ქართლსა და ეგრისს,

ძვირფასი ეგზომ,

და ხმება ნერგი, და ხარობს აზო,

ამდენ სისხლს და ცრემლს –

ვერ ჰგუებს ფუნჯი

და... ჩვენ ვართ მარტო,

სამი ათასი წლის მერე გნატრობთ –

ფანავაზ!

ქუჯი!

1995

ამას არ უნდა დასტურლამალი,
წუთისოფელი
რომ საკირეა,
ბნელ წარსულიდან ისევ მოისმა:
“ოი, სტიროდეთ მათ,
ვინც სტირიან,
მდინარეებზე ბაბილონისა”.

1967

მოწყენილ ღრუბლებს ელვა კისკისით,
ცელქი ბავშვივით
ცხვირწინ გადურბენს,
სურს გააბრაზოს...
და არ ეშვება,
ზღვა ზვირთთა მუშტებს უღერს ნაპირს
და გავეშებით
ხმელეთისაკენ მოიწევა მოსრის
წადილით.

1992

გზის მეტი რაა...

ქინქლებივით ირევა გზები,

მაგრამ ერთია შორს მიმავალი...

დაიმასხოვრე ეს, შვილო, დაჩი,

ჩემს დროს,

ჩემს გარდა,

პოეტები იყო მრავალი...

მე ერთი

დავრჩი...

1985

დრო მოვა,

როცა დაფანტული

შენი დღეები,

საუკუნის მძიმე წიგნად აიკინძება,

რადგან მგოსნებში ბადალი არ გყავს,

რადგან გირწევდნენ

მთოვარის აკვანს –

ოქროსთმიანი ვარსკვლავები –

შენი ძიძები.

1995

ზღვა ქარიშხალში მიიქცეოდა,
ჩანდა,
არ ჩანდა რხევა
ქოჩორის,
არ ითლებოდა კუბოს ფიცარი,
ნაპირთან ზვირთთა იღვა
ჩოჩქოლი,
ერთში სიკვდილის ხმა შევიცანი.

1988

პატარას,
შენთან შეთამამებულს,
შთამაგონებდნენ:
 წუთისოფლის
 რომ ვართ სტუმრები,
და სიახლოვეს, ზღვაო,
 შენსას,
 მუდამ მიშლიდნენ,
მესმის ყოველი... “დიდიც” შენთან
მოვეშურები,
რომ შენს ხმაურში ვპოვო სიმშვიდე.

1992

სინათლის მიღმა არ ჩანს სამანი –
არსებულის და
არარსებულის,
ყოფნას შესტირის ჩემი ებანი, -
სურს –
სიყვარულად წიგნში ჩაკრიფოს
ქართული სიტყვის
საოცრებანი.

1988

ანგელოზთა საქმეს ბჭობდი,
კვერთი გეპყრა,
და გიცანი,
მაგრამ აღარ დაგენახე,
რადგან ველარ დავიცავი
ღმერთო,
ჩემი სავენახე.

1990

ყურს უგდებს ბებერი დამე,
ცის კარზე
მნათობთა კაკუნს,
და თვალით ვერაფერს ხედავს,
მე,
ქვიშის აკვანში ჩაკრულს,
ამოვა,
დამხედავს სიყვარულით,
ზღვა, -
ჩემი ბრაზიანი დედა.

1986

ღიად დარჩენილ ფიქრის დარბაზში,
დღეები სხედან,
როგორც ხასები,
რომ მათზე დარდით აღარ ვიძინო,
ჩემი წარსული თავს
კვლავ მახსენებს,
სიკვდილის წუთი რომ დამიმძიმოს.

1995

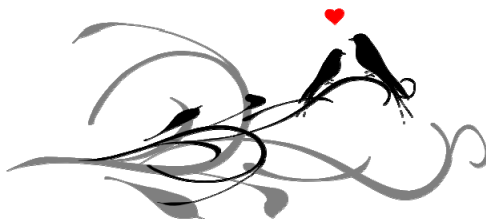
ხშირად,

სიჩუმის ბნელ ქარქაშიდან –
ამოწვართავდა ელვის მძიმე მახვილს
დრუბელი...

ახლა დუმს სივრცე ბრძოლით
დაღლილი...

და დანებების ნიშნად ღამეებ
ცის ქონგურიდან –
მთვარის ნათელი გადმოკიდა
ბაირადივით.

1991

იქმენ ნათელი

ქართული აკენით ნარწევი,
ათასი ღამენათევი,
უფალო,

შენ დამილოცე,

ეს წიგნი “იქმენ ნათელი” –
ჩემი სიცოცხლის –
სიცოცხლე.

1993

როდესაც მოვა სადამო ისევ,
ცაში თამადად
დაჯდება მთვარე,
ვარსკვლავთა მრევლში რომ მოიღხინოს,
მამალი ყივის...

და ყივილი იგრძელებს კისერს,
ღამის წყვილადში მზე რომ იხილოს.

1995

სოფლის ხსოვნის –
დიდ ურემში,
დედა, ისევ ვარ შებზული,
და ვით მაშინ,
კვლავ მანჯღრევენ,
ლექსით მოჩუქურთმებული
ჩვენი სახლის კარ-ფანჯრები.

1979

ვითომ ანდერძი

იქ გამითხარეთ მიწა,
სადაც მშობლები წევანან,
ამინთეთ პატარა კვარი,
მიმღერეთ მეგრული “ნანა”,
მითხარით სვანური “ზარი”!

1995

ცივ სიხუმეში წოლით დაღლილებს,
აღარ აცვია ცრემლის
ზეფირი,
აწ მათ არავინ არ ელოდება,
დაცქერენ ჯვრები –
ხელდაკრეფილნი
და დავიწყებას სღუმან ღოდები.

1989

ათასწლეულთა მოვალთ იქიდან –
ცრემლით,
სისხლით და
ომით დაღლილი
და არსოდეს შეგვიცვლია ენა და
მრწამსი,
და არაუშავს სვეტიცხოველს,
გრემს და საფარას,
ვიდრე ამ ედემს –
არყოფნის ხავსი,
და დავიწყება არ გადაფარავს.

1964

ღამის ხეივანს მიჰყვება მთვარე,
უჭირავს მნათი,
სულ ერთი შეკვრა,
მაგრამ,
თავს მაინც გრძნობს ისე ლაღად,
როგორც მიმწუხრის ზარების რეკვა,
როგორც ნაპირი,
და როგორც ტაღდა.

1981

არსენა ოპელაშვილი

წუთი,

სოფლად აღარ მაცლის

ყოფნას,

ხანჯალს მიტომ ვლესავ...

ღარიბ-ღატაკს ვეფუარები,

ვფიცავ დედანემის მზესა,

ერთი გავარდნილი კაცი,

ტყეში ისევ ვეფუარები –

უკვდავების მაღალ ხესა.

1992

შაცხა მებრული

შუაკერასთან ტრიალებს ტყის სული,
შეშა იწვის და
გაულის გრიალი,
კვამლი ცად მიიწევს...
ფერს კარგავს ნაცარი,
ალი ენას უყოფს,
ნაკვერჩხალი თვალს
აბრიალებს,
ცეცხლი ქალწულივით ტკარცალებს.

1955

საიდანღაც მოვარდნილი,
ქარიშხალი ხელებს უხსნის,
სიმყუდროვის ჭერს
და ერდოს,
მეხს კი უნდა წვიმის ლურსმნით
ცა –
მიწაზე დააჭედოს.

1963

აპრილივით თეთრებს ვიცვამ,
როცა ბოლი ასდის
ჭერმებს,
როცა ვისმენ, მე “ემის მღერას”,
მზით დაჭედულ
მთვარის მერანს –
ვარსკვლავებზე დავაჭენებ...

1966

თავზე წამომდგარ მთის სიდიადეს,
რომ სცეს თაყვანი,
ზღვა უკან იხევს,
თუმცა ზოგჯერ კი გულდაწყვეტილი
(როდესაც ხელში უნდა აყვანა)
ანხსლი ბავშვივით კლდეებს შესტირის.

1964

პოლიჰიმნია

ნათლითმოსილმა პოლიჰიმნიამ,
სამარადისოდ რადგან
მიშველა
და საწყაული სიყვარულით რადგან
მეესება,
ლექსებით ვხდები ავად
ხშირ-ხშირად
და ვიკურნები ისევ ლექსებით.

1993

მზე მეფის,
მგოსნის,
ერის თუ ბერის
წყვდიადში შავად,
ჩასულა ბევრის,
ჩემი მზეც ჩავა.

1995

მოკედები...

სიკვდილს ვეღარ ავიტან

და მე სიცოცხლეს –

კვლავ ვემსხვერპლები,

და მტკვრის ნაპირას...

და ნაპირას განგის,

ევფრატის,

ჩემი არ ყოფნა სულ იფარფატებს,

ჩუმ და უმწეო ფრთებით –

პეპლების...

1995

ვით მუხრან-ბატონს,
ჩაუხტნენ სიკვდილს,
წინაპრები და უმტვრიეს კარი,
რადგან სიცოცხლეს იგი უშლიდა,
ახლა დაღლილებს არ ადარდებთ
წვიმა და ქარი,
ჩემს ხსოვნის ფსკერზე სხედან
გულმშვიდად.

1986

✠

დაუურველი ცეცხლი და გზნება
და სივერაგის
ბურუსი ცვივა,
როცა უდაბნოს გაიზმორებენ...
და რომ ბრდღვინავენ,
ო, ალბათ სტკივათ –
ლომებს –
ფაფარი,
ვეფხვებს –
ზოღები.

1956

მოულოდნელად ცაზე –
აიმღვრა ფერების გამა,
იელვა...
გავარდა მეხი,
წაბარბაცდა...
ზღვამაც,
ბავშვივით აიდგა ფეხი.

1972

ექებს... და მუდამ ჰპოვებს...
მარადისობის შერთვის
ფიქრი აწუხებს პოეტს,
პოეზია,
ვით ღმერთი,
არის ანი და ჰოე.

1959

ზღვა და ცის ლურჯი უსაზღვროება
და ჯიქთა ჯიში
და უკვდავი ქართული
სისხლი
და სიმაღლე სამშობლოს მთების,
მაგრამ...
თუ მიხსნის
ერთადერთი –
მარტოდენ ფრთები.

1966

ჩაეიდა მთვარე...

ციცქნა ნიაგმა,

როცა სიბნელის შიშით იღროვა,

ტყეს ჩაუქროლა ცულიანი

გლეხის ბიჭივით,

წამს ჭრიჭინების შემწყდა ჭრიჭინი

და... მოიწყინა ღამის მინდორმა.

1960

დარდის ღრუბლებით თავწაკრულები,
შავი დღეები
ასე ივლიან...
იხილეთ თქვენი ხელის გულები
და ნახავთ ,როგორ დასერილია
ყოფნა-არყოფნის
ნაკადულებით.

1986

ეგვიპტე

პირამიდებით წელგადრეკილი ეგვიპტე,
სფინქსები,

სფინქსები,

სფინქსები...

გამოუცნობი ისედაც,

მირაქებში ხვევს დღესა და ღამეს,

ვით ცოლ-ქმარ ღმერთებს –

ოსირისსა და ისიდას.

1990

დასაბამიდან ასე ყოფილა,
გათენებამდე პირველი დილის,
აღარ შორდება და ერთად დადის
სული და ხორცი,
კაცი და ჩრდილი,
მერე... კი,
ივლის მარტოკა ლანდი.

1966

ღიად დარჩენილ მტრობის კარიდან –
სიკვდილმა როცა შემოიჭვრიტა,
სადგომი დევთა და ტარიელთა –
ჩემი კოლხეთის მიწა იჩქითად,
ვაჰმე!
რა უცებ დაცარიელდა!

1993

ჩვენი მამა-პაპანი –
სამშობლოს მზეს ფიცავდა,
და ხელში ხმლის ნატეხით,
უძღვებდა მტრის რისხვას და,
დრო და უამის
ქარტეხილს.

1993

მიუყვებოდი ფიქრის შარა-გზას,
და ვათენებდი...
და ვაღამებდი,
ოკეანეთა ქვეშ გამხედვარი,
და წელიწადი მიიწურა ოცდაცამეტი
მე რომ ჩემივე უღპობელი
დამაქვს ცხედარი.

1974

როცა ცისკარი აფრთხილდება,
ცას ხოხბისფერი
როცა ედება,
მაშინ მილიონ ხელს მიქნევენ,
მე მილიონჯერ,
ჩემი სამშობლოს ყინჩი ქედები,
ველ-მინდვრები და
სათიბები იონჯის.

1977

არავითარი ძალდატანება,
არცერთი კრინტი,
სიტყვა უარის,
ძირს გდია კაბა და პენუარი,
ორივეს ერთი გრძნობა აქეზებს,
შენივთებულა მათი ტანები
და თაფლად დნება ბაგე-ბაგეზე.

1969

გაჯავრდა ღმერთი და...

ციდან ანგელოზები

ცრემლებს კოკით ასხამენ...

ზღვაც ხმელეთზე ამოდის

ქარის წამოსასხამით.

1959

უმოდგომა კოლხეთში

წამოწილილან და ოდის ლაფარასთან,
სძინავთ საწნახელებს –
ღვინით გაღეშილებს,
ვაზები ყორნისფერ ნაწნავებს იქნევენ...
და როგორც ჯიშთან ქალიშვილებს,
მოუჩანთ თხმელებს –
ოჯალეშის მტევნების
ჯიქნები.

1958

ჩვენს წასაყვანად დამით მოსულის,
გვესმის ჭიხვინი –
ფრთიანი კვიცის,
რომელსაც თვალებს უბრმავებს ლიბრი,
და მხოლოდ ერთმა უფალმა იცის
მიზეზი,
ყოფნა, არყოფნის
ჯიბრის.

1988

შელამებისას წაეკიდნენ ღრუბლები
ერთურთს
და მესთატეხა თავებში იცეს,
ცას აღარ უჩანს მომთვარული
სახე და პირი,
გაფითრებული ყურს უბდებს სივრცე,
ქარიშხლის სიცილს
და წვიმის ტირილს.

1971

როგორც რაგვის ქვეშ მოყოლილ
სკვინჩას,

საფლაგში ხსოვნას

ვიღაცა ბეკნის...

კანკალებს ელვა...

ქარს სუნთქვა ეკვრის,

და კვლავ ეღება ცივგულა ლოდებს
ხავსად –

ტკივილი დამტვრეულ ნეკნის.

1994

ოქროს თასი

მზის და ოჯალეშისფერი,
ჩემი ცის და ჩემი მიწის
სიყვარული ისევ მასვით –
სამიათას ხუთასი წლის –
თრიალეთის ოქროს თასით.

1961

ნარდი

ვთამაშობ...

უეცრად აზარტი

აღმაგზნებს...

და ამიყოლიებს,

ჩიტის თვალივით მიცქერის იაქე,

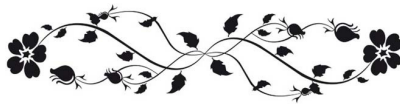
და,

ნარდი ზღვასა ჰგავს,

ქვები კი თოლიებს,

ისმის კამათლების წიაქი.

1955

გულზე წუხილად კვლავ აწევს მთები

მშობლიურ მიწას –

მუდამ დარდიანს...

და მეც გულს მიღრნის ცალთვალა იჭვი:

ვაჰ,

თუ არ მისცეს (თავგანწირვის)

უფალმა ნიჭი

ჩემს ყვეარ ბიჭებს,

ვითარც მისცა ცოტნე დადიანს.

1994

ხის ტოტებზე გაფენილი –
ფერმკრთალდება თეთრი ნისლი,
ტყეებია საღაც ნორჩი,
და იქიდან კვნესა ისმის
დალისა და ოხოკოჩის...

1958

მთებს მოსწყინდებათ ყოფნა უთოვლოდ
და გაზაფხულს
დაამოქნარებენ,
წაიხემსებენ წითელ ჭიებს ანკესები,
შეყვარებული მოვლენ
ქარები
და ქალწულ ღერწმებს ააკვნესებენ.

1990

მოსასვენებლად თვალს რომ მოვხუჭავ,
ჩემი ფიქრების
ბნელ ფულუროდან
იმზირებიან დარდის ბუები,
რომლებიც მცემენ მზის ცხელ უროს, და
დილამდე მკლავენ...
ან მაბრუებენ...

1994

მისმობს...

მეძახის დრო და მანძილი
და აღარ ცხრება,
დაუმცხრალი სულის ღელვანი
და სურს იმედის ხომალდი რომ კლდეებს
მიაფქვას,
მე,

ვით კოლუმბი,

ვით მაგელანი,

დაბლა არ დაეხრი რწმენის იალქანს.

1995

უსახელო ჯარისკაცის საფლავი

თუმცა დუშმანი ეხვია ქინქლად,
არ დასდებია მას ფერი ნაცრის,
იბრძოდა ლომებრ,
სანამ ჰქონდა ძალა და ღონე,
და,
აი, ახლა,
აქ განისვენებს ის ჯარისკაცი,
უსახელო,
მაგრამ დიდი სახელის მქონე.

1977

მე მიხარია,
რომ იგვიანებ,
თუმც მუდამ გელი სწორუპოვარს და
თაემომწონეს,
გულს ამოვატან ხანდისხან ოხერას,
რადგანაც ვიცი,
მობრიალე,
როგორც კოცონი,
სიკვდილო ჩემო!
მაინც რომ მოხვალ!

1994

თურქებმა და მონღოლებმა
ტალღებივით ჩაიარეს,
ნუ გგონიათ ნისლი დიღის,
არა,
მტკვარი უხვევს თბილისს,
იმ ძველისძველ ნაიარევს.

1987

მე, ევრისელი,
ორ ალექსანდრეს, –
ერთს – მაკედონელს,
მეორეს – ნეველს,
ვეომებოდი ფარულად ოდით,
სიტყვის ფარ-შუბით,
პოეზიის თავსხმაში შეველ,
და ღმერთმა უწყის, გამოვალ როდის.

1956

ბურიაში

საქართველოს მაღალ ციდან –
ეჭვი!
როდის ჩამოსული,
საცაღფეხო ბილიკებით კვლავ ცად ადის
“კრიმანჭული”,
და ქორბუდა ირემივით მთა, გაზაფხულს
მთას შებღავის...
“ოჯალეშით” გაღეშილი,
ოზურგეთში ბორგავს ჭური,
სიყვარულის ბედელს ავსებს ძიმითი და
ნაბედლავი.

1971

მე,

მათ მაღალ ცეცხლთან ვდგაგარ,
ღიას!

მაღალ ცეცხლთან – მეთქი,
და წარსულის გრძელი თმები მეტრუსება,
თუმც ძახილი მესმის

ხეთის,
შუმერის და ეტრუსკების.

1966

ოთხი პარსკვლავი

ოთხადოთხი ვარსკვლავი რომ კრთის და
ბრწყინავს

ცის მეუფის ოქროს რაშის –
უჟანგავი ნაღებია,

ო, შორს,

სადღაც საქართველოს მზე
ამოდის,

საცრისტოლა თვალები აქვს.

1989

ერთმანეთს ებრძვის შემოდგომა და
ზამთარი,

ვით დავით ულუ და
ვით დავით ნარინი...

აქ, კი ზღვის კარად –

ანაკლიას და ყულეგს,
მოსუცებივით თბილად შეფუთულებს –
საძილე ტომრებში სძინავთ მანდარინებს.

1978

ცრემლი

მეხივით უცებ გავარდა სიტყვა
და შეიცვალა ავდართ,
ღარი,
ეჭვმა დაიწყო სიყვარულის თითების
კუნტა,
და თვალებს,
როგორც საყდარის კარებს,
ცრემლი,
ვით მნათე აღებს... და კეტავს.

1988

ელოდა და...

აღარ ჩანან:

შორი გზიდან მომავალი

ბუა დო ჩხანა,

მიტომაა შუბლშეკრული გულკეთილი

მთვარე –

თუთა,

რომ მარტოკას დღესთან მიაქვს

ვარსკვლავებით გაძეძგილი

ვეებერთელა ღამის ფუთა.

1960

უშბა და შხარა

ქართული ცისტოვის მხარი შეუდგამთ
მათ,
ძველი ხუროთმოძღვრების დარად –
თეთრად შებურვილ უშბას და შხარას, -
ქართულ მიწაზე მდგარ
თეთრ გიგანტებს.

1970

შორს მიმავალი ასწლეულების
დღეების ფოთლებს –
ქარებს ატანენ...

“ყოფნა – არყოფნა” –
ომი ისევ მიდის ფარული,
და ჩვენს ღამაზე ცას,
კვლავ ნამეტანი,
აკლდება მზე და ფერუმარილი.

1965

მთვარე

ჯოჯოხეთია...

იქნებ სამოთხე

და გეაძლევს მასთან

ყოფნის იდეას,

რადგან ვერა ძლევს უამთა სრბოლა

და ქარიშხალი,

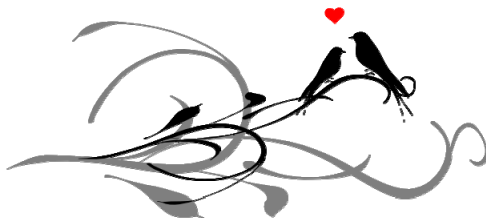
რას მიგვანიშნებს...

რატომ ჰკივია

მთვარე

ცაზე, ვით კითხვისნიშანი?!

1959

არწიპო

უკიდებანო ლაჟვარდში
არტყამს არწივი ირაოს,
ტყვიამ ფრთა თუ არ
უტაცა,
ფრინველთა მეფეს უნდა ცა
მიწაზე დააყირაოს.

1961

არ ჩერდება!

ვაით! ვუით!

ცრემლნარევი ერთურთს მისდევს

დღეები და... ვერთვით ღამის

წვედიაღს...

და ვლაღადებ მეც,

ვითარცა ქრისტე,

ღვთიურ “ჩემს სახლს –

ლოცვის სახლი ჰქვია!”

1971

ნათლითშემოსილ ბრძენს უთქვამს:

- ეძებდეთ,

მუდამ ჰპოვებდეთ,

არის ბუნების მისია:

სიკვდილი ნაღდი პოეტის,

სიცოცხლის დასაწყისია.

1990

გარდასულ დღეთა მესმის გოდება,
“ქართლის ცხოვრებას”
როდესაც გაეშლი,
და ვეღარ ვუძლებ შემოსეულ ფიქრების
ურდოს,
თუმც ჩემი ყოფნის ყვავილოვან პატარა
ბაღში,
მზით შებუბლული უამრავი
სიმღერა ბუღობს.

1978

მთიდან ყინვის მოვერცხლილ ფრთებს,
ბარისაკენ კვლავ მიაქნევს,
თებერვალი და სიცივე,
არც დარი ჩანს... არც მერცხლები,
ზამთარია...

შეშა გულით ცეცხლს იცინის,
და კვლავ აჩენს ოქროს კბილებს –
ნაკვერცხლების.

1961

დაშორება

შენი ღიმილი დამესაკლისა,
რადგან არყოფნის
ყინვა და ქარი
შენმა სიახლოვემ ბევრჯერ ამარიდა,
ახლაც უშენოდ,
მე ცოცხალ-მკვდარი,
ახალ ამოდებულს ვგავარ სამარიდან.

1973

სადღაც ნაპირი გულისფანცქალით
მოელის დელვის ხელის
შეხებას,
არ ჩანს ქარები –
ზღვის მეუფენი,
ცაზე ელავს და წვიმას აპირებს,
სავსეა სევდით –
ვარსკვლავების
თვალთა უპენი.

1959

აპრილი მთაში

მზე ჯიხვივით გადმომდგარა,
არც ქარია,
არც წვიმები,
სიხარულის დგას აპრილი,
დგანან მთებიც,
არწივების
ბჭყალ-ყივილით დაჩხაპნილი.

1991

ზღვის ცისფერ ნავსაყუდართან –
გამომეგება ასასი,
მისურვა მწუხრის მშვიდობა,
საღამო –
ზანგს მივამსგავსე,
ნავი –
ნესტანის კიდობანს.

1956

მუძარა

აღბათ მივაგნებ მის კარ-მიღამოს,
ვერ შემაშინა მისმა რისხვამ
და განაჩენმა,
სიცოცხლისაგან ვერ განვიმუხტე,
ისე ნუ მომკლას ჩემმა გამჩენმა,
ერთხელ სიკვდილსაც
რომ არ მივუხტე!

1994

ქუჩებში ისევ დათარეშობენ
თოვლსი და სუსხის ნიღბიანი
ქარის ბანდები,
ბავშვთა ყიჟინად ცვივა ფიფქები...
და ყინვის დამზრალ ხელებს გვიქნევენ –
ზამთრის ქათქათა
შუშაბანდები.

1955

სადღაც ისმოდა ზვირთთა ყაყანი
და მეხთა ტეხის ხმა
და ყიუინი,
ქარებით იყო ცა გაფოთლილი,
მზე დასავლეთით იდგა,
როგორც სიკვდილმისჯილი
და ზღვა მოჩანდა ეშაფოტივით.

1958

გულო, ჩადეკი საგულეს,
მხერას ნუ აუხირდები,
თუკი მომტაცებს ხშირ-ხშირად
თვალს,
მწევარ –
მდინარეებზე,
ირმის ნახტომი –
ხიდების.

1962

ასე მგონია,

ჩემი აქ ყოფნა,

საწყალი,

ჩუმი და დღენაკლული,

ფერს არ გადიკრავს სახეზე მიტკლის,

როს მოესმება კარზე კაკუნი,

ის კალმით ხელში

შეხვდება სიკვდილს.

1961

ზღვის აღელვებაზე,
ცამ გადიხარხარა,
ქარები აფრებს ლოყებს
უბერავს,
ტალღები ნაპირს ეურჩება,
ელვის “პომადას” წაისვამს ღრუბელი,
ზანგის ქალივით სქელტუნება.

1959

აფხაზეთი

ძაძები ჩაიცვეს შავი ზღვის ტალღებმა,
ჯერ
კოლხეთს არ ახსოვს
სისხლისღვრა ასეთი...

ქართლის ცის ლაქვარდი მივართვით
არზებად,
და...

მაინც ზღვისკარად გაზრდილი
აფხაზეთი,
თვითონვე მოგვიკლეს აფხაზეტმა.

1994

ბაბილონი

გონებაში ფუთფუთა ფიქრთა
ჭიანჭველები,

ბიბლიის თუ წარსულის

მაღალ კარებს ადებენ:

თვალი მოჰკრან ქალდეველთ...

ღვთაებრივი ბაღებით –

მოსირმულს და

მოქსოვილს –

ცამდე აწვდილ ბაბილონს –

ნაბუქოდონოსორის.

1962

მიწა ცას უმზერს,
ვით შორეულ მდიდარ ნათესავს,
რომელიც ღარიბს,
მუდამ მონებდა,
და ჰკლავს წყურვილი:
მზის ოქროთი ხელებს იწვავდეს,
ცა ჩამოუგდებს მეტეორს, ვით ოქროს
მონეტას,
მაგრამ რად გინდა,
ისიც ვედარ აღწევს მიწამდე.

1958

ნაპირისაკენ მქროლი ზვირთები,
ქარიშხლის ფოთლებს
ისევ ისხამენ...

და ზღვას დელვისგან უღვთოდ
გადაღლილს,
ამ უთენია,
დილა სისხამი,
სიხარულსა გვრის ნახვა კატარღის.

1962

შორეთს მიმავალ ათასწლეულთა,
ბნელ უღრანებში
გზას გაიგნებენ
შენი ფიქრები,
ნუ დაეჭვდები,
საუკუნეთა მძიმე წიგნების –
ოქროს ფურცლებში ჩაიბეჭდები.

1992

ზღვის გულისთქმა –
არის კენესა ქარის,
ცის მეტყველი –
დუმილია მთვარე.

1962

ღამე

რომ ანთებს მნათობთა

კელპატრებს,

ზღვა –

საყდარია,

მოვარე –

მნათეა,

ავსული ქარები მის კარებს აღებენ...

და მერე ხმაურით,

შიშით და ყაყანით,

მუხლებს მოიყრიან ნაპირთან ტალღები,

მიწას –

თავის ღმერთს

რომ სცენ თავყანი.

1989

სამშობლოსათვის მარად მლოცველი,
მთვრალი ქართული სიტყვის
ბადაგით,
წევს ჩემი მიწის ხსოვნის წიაღში:
მეფეთა-მეფე
და ათაბაგი,
შანშა – შარვანშა და პიტიახში.

1989

ქარი დასავლეთით მიაფრიალებს
ოქსინო ნარევ ღრუბლების
მერდინს,
გავცქერი სივრცეს და მზერას კორტნის:
მაღალი მთების
გამხდარი ფერდი,
ხეთა რემა და ბუჩქების კოლტი.

1972

ზღვასთან მიმდგარი ერთი ღრუბელი
(რომელსაც ღამის გაუღეს კარი),
ტორეაღორთან მორკინალი
შავი ხარია,
სულს ღვეს მნათობი, ნახევრად მკედარი,
ცაში კი მაინც სიხარული
და ხარხარია...

1967

თბილისი, სამაჩაბლო,
სამებრელო,
აფხაზეთი

დაჩენხვილ შაეებს იცვამს შაეი ზღვა,
ტყვიანაკრავი თბილისი კი
გდია უსულოდ,
და ჩვენი მტრების გულგასახარად –
გადამწვარი და
გადატრუსული
ქართული მიწა იქცა საჰარად.

1993

ნოეს ხმა

ღრუბლები ფარავენ მთოვარის კიდობანს,
ცასა და მიწას
ჰკლავს მტრობის წყურვილი,
მეხი ხელს ჰკრავს და
წვიმა ძირს ეშვება,
წარღვნიდან მოისმის ნოეს ხმა:
- სად გაგონილა,
ხეს სიძულვილის,
რომ სიყვარულის ნაყოფი მოესხას!

1992

სიხარული გვაქვს,
ცოტაოდენი,
წუხილი მეტი, ვიდრე სამყოფი...
და, წუთისოფლის წუთის
სტუმარნი,
სიკვდილის,
ვეღარ ვიგნებთ სამყოფელს
და მისკენ მაინც მივალთ გუმანით.

1987

ვეძმე ზღვებსა და ოკეანეებს
და მზემ და მთვარემ
შვილად მიწამა,
ვღვაწვარ სამყაროს საიქედოდ და
სამსახურად...
ადამის ძე ვარ – დედამიწა,
ჩემი მიწაა,
თავზე მსოფლიო ზეცად მახურავს.

1959

ვით დევის კოშკში,
ცეროდენა და მისი ძმები,
მნათნი ცის სარკმელს –
ხან კეტავდნენ,
და ხან აღებდნენ...
ო, არ გვენახა ასე გიჟი ზღვა,
ჩვენ აქამდე,
და ვუყურებდით:
ღურჯი ტალღები,
როგორ ეყარნენ ნაპირზე და...
სულს რომ ღაფავდნენ...

1984

შემოუგდია შემოდგომას ჩემს ფანჯარაში,
ფოთლის ფურცელზე –
გაკრული ხელით

ნაწერი,

ქარის შავი წერილი.

ახლა წევდიადში ეზივარ და ველი,

როდის მეწვევა

ლუციფერივით.

1994

სოდომი და გომორა

არ აგემა ნაყოფი,
განურისხდა უფალი
და ქალღმერთი არყოფნის
ქარ-ცეცხლით ეამბორა,
მარადისობის ჩრდილში
მდგარ
სოდომსა და გომორას.

1959

ცთომილეზი

მარადუამს სხივთა ისმის ჟივკივი,

ცა -

მნათობების ლურჯი ბუდეა,

და ვტოვებ მიწას ძე -

შეცთომილი,

ცეცხლოვან კუდში რომ ვწვდე კუდიან,

უსასრულობის ცისფერ გზებზე -

მქროლავ ცთომილებს.

1988

წინ გამოწვდილი ზვირთთა ხელებით,
ზღვა გულში იკრავს
ციხე –

გონიოს.

ცა –

ვენახია,

ელვა –

სასხლავი,

ის, მეტეორი, შენ ნუ გგონია, -

ცას გამოექცა ცელქი ვარსკვლავი.

1972

აგვისტო

ნიავე როცა შეახებს ხელებს,
ამოიკენესებს წუთისოფლის
სიმუხთლეს ზარი...
და მიტოვებულ ტაძრის ეზოში –
დადის მოწყენა,
როგორც ფაკირი,
და,
ცა, მზის ენაგადმოგდებული
სიცხეს ყეფს და ყეფს ქოფაკივით...

1981

მოვარდა გულბორგნეული,
ზღვას გამოჰკრა
უცებ სარმა
და ნაპირზე დაანარცხა,
მერე ქარი,
მეტი ძალა რომ არ შერჩა,
მოეფერა ზღვას ისევ და
ზვირთთა თმები მოუჩეჩა.

1960

მეტეხთან

იმ ქვეყნისაკენ –
ორთაჭალით,
ხალხს რომ ჩაუვლია
მიღეთს,
ამას დასტურ თბილისი კი,
აქ,
მეტეხთან,
სტოვებს მტკვარის ფაქსიმილეს.

1959

ვით უფალი თავის სამწყსოს,
გადმოსცქერის წუთისოფელს
კლდიდან ჯიხვი,
შუბლს უგრილებს ნიავს –
ოლე,
მთვარე დრუბლის უღვაშს იგრებს,
მიდის,
ღამეს მიაბოლებს...

1986

ქართულ მიწაზე დგანან,
ფეხს არ იცვლიან არსად,
ჩემი ჭკვიანი მთები,
ის კი ქვეყანას სძრავს...
ისიც მარადღუამს ჩემი -
თავქარიანი ზღვა.

1960

ეზნა

ღმერთს რომ მოსტაცა პრომეთემ

ცეცხლი,

შთამომავალი გახლავთ მისი

ღურჯი მთა ეტნის, -

მეტყოდა ემაწვილს,

მოხუცი ოფა,

და უმატებდა: მას მიწაზე მოსწყინდა

ყოფნა

და არ ისვენებს...

და ზეცას ელტვის...

1959

დავითფერული

შაჰსა და სულთანს,
მეფეს, ხალიფას
მზე დაუბნელა,
სადაც თვალი რომ გაახილა,
ავის მოსურნე ყველგან დადაბა...
და ტანში შიშს ეღვა
დახილი
ირანს...
ინდოეთს...
ადარბადაგანს.

1987

ჩამოწვა ღრუბელი...

და სივრცე დამძიმდა,
ლიბრი გადაეკრა ჩეგოლას,

ეკს,

და ვხედავ,

ვიღაცა უცქერის ანძიდან,

როგორ უდარდელად ზის ღელვის ბუდეში
ზღვა,

და ქარიშხალს ჩეკს...

1958

ეჭვი,

ძმობილო!

ეს ქვეყანა კიბე ყოფილა,

ჭიანჭველებივით მოკვდავები –

ადი – ჩადიან...

მე კი ამქვეყნად რაც რომ მოგვევრე –

ეს, ორად – ორი არის

ბოკვერი –

ჩემი სიცოცხლე,

სიყვარული...

და არკადია...

1993

ღრუბლებმა ყორნების ფრთები კვლავ
გაშალეს,
სინათლე –
სინათლის ბურუსით
შებურეს
და ცა და ქვეყანა ავსულებს მიანდეს...
იელვა...

გამეფდა შიში და წყვილიაღი,
ზღვად დადგა სიჩუმე სამრისებური...

1966

ჩემში ქარიშხლის სული ბობოქრობს
და ვეფიცები სიკვდილამდე ძმობას –
ყველა ადმირალს,
მატროსს და
მიჩმანს,
რადგან გრიგალმა ღელვისგან მშობა
და უზღვოდ ყოფნა არარად მიჩანს.

1979

ხელს გიწვდიდა სააღერსოდ –
ქართული ცის
ათინათი,
ვეფხის ტყავში გახვეული შოთას სიბრძნე,
და,
იყავი მაშინ ათის,
იღლიის ქვეშ –
ფრთა რომ იგრძენ.

1958

მტერს რომ დაუმალა,
ვით პირიმთვარისა,
ის მთვარე ამოვა ჭებიდან
და... შედამებას იწივლებენ
ყვითელგულა ვარსკვლავების
ნაჭუჭებიდან
სინათლის ოქროსნისკარტა წიწილები.

1954

ჩემი მეგრული სახლის ლაფაროსთან,
უეცრად,
დეკემბრის ღამაზეა დღეებმა,
გულებში –
ლოლუების შუბები ჩაიცეს,
და ზამთრის ძახილზე დატიტვლდნენ
ხეები,
ვით ინდიელებმა
თეთრები ჩაიცვეს.

1958

ცაც ხარ და მიწაც,
კაციც და ღმერთიც,
ერთი კი არა შენა ხარ ორი,
ვერ დაგაშორებთ დრო –
ერთმანეთთან,
ჯერაც უცნობი –
შენ ხარ პლანეტა,
მოარული,
უსამანო სივრცეებს შორის.

1992

სანაპიროზე სუსტი და ფერმკრთალი,
აღერსის ხელმკლავით
ჩაივლის ნიავი,
თვალებს გაადევნებს საღამო მაისის
(ნავს მკერდზე უდვია ნიჩაბის
ფართო ხელი)
არავინ არა ჩანს,
ქარის ხმაც არ ისმის,
რა ვქნა,
ზღვას ვერ დავტოვებ
მარტოხელას.

1985

თელუბი

ღელის პირს ბებერი თელუბი
დამდგარან,
ვით ეშაფოტები,
დაუფხენიათ ფულუროს პირი:
რატომ ცვივაო ცრემლების ფოთლები,
რა ატირებსო ტირიფს.

1958

ფიქრი:

– დეღვამ რომ

ჩაგვისუნთქოს?

– დმერთმა ნუ ქნას,

პირი მიქნია ქვისკენ,

ქარის ურდულებიან ზღვის ბჭესთან –

ხელებგაწვდილი,

დასახრჩობად განწირულ

მზისკენ,

ვღგავარ მე,

ჩემს ყევარ ბიჭებთან.

1988

ატმეები და ალუჩეები

არ იღვიძებს ტოტზე კვირტი,
პირს ვერ უხსნის ბიას

დანა:

პატრონს ვეღარ გადურჩები,
ყვავილებს ბოლში
დგანან,

ატმეები და ალუჩეები.

1981

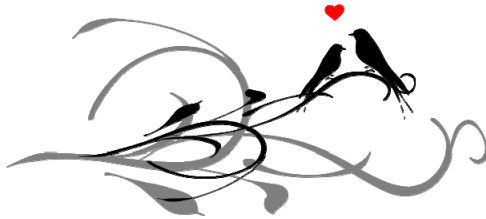
ვითარც აზომ,
ზოგ ზოგებმა,
ქრისტე ღმერთი უარყო და
კერპს და ეშმას ეთაყვანა,
და კოლხეთს წვაეს ცეცხლის ალი,
არ მჯეროდა, რომ ქვეყანა,
დახურული იყო ჩალით.

1993

ვითარცა მეფე თვალდაშრეტილი,
დღე მუწხრში ჩადის
ღამის სათევად,
სადაც ჩაიწვა და ჩანახშირდა,
მოვა დილა და ცის ქარქაშიდან –
ამოამღერებს მზეს,
ვით სატევარს.

1972

დავბადებულვარ მაისის თხუთმეტს,
ფერთა ღიმილში
ვარდ-მაისობის,
და შორეული ქარიშხლების მესმის
ზუზუნნი...
რკინის კარებთან –
მარადისობის,
გვიან მგზავრივით ვარ ატუზული.

1995

თეთრი ღრუბლის,
თეთრ საგარძელში,
ზის მამაღმერთი –
ზესთა მგოსანი,
შიშის ქათქათა წვერმოშვებული,
და მოკვდავების ლოცვით
შებურვილს,
მთვარე უჭირავს ხელში ჩანგივით
და ღამეს გალობს სიმსხივოსანი.

1958

იქ დაუცია სიკვდილს კარავი
და მიუთვლია მისათვალავი,
აქ,
სასაფლაოს ძველ აკლდამაზე –
დამე კითხულობს მთვარის სათვალით
შავი ჩონჩხებით ნაწერს –
ამაზრზენს.

1981

უცხვირპირომ,
და ცალთვალამ
ციკლოპივით –
გაიღვიდა შავმა შურმა, -
ბნელში მზერა ჩანს მრისხანის,
ჭიქა წყალში ავმა სულმა,
კვლავ ასტეხა ქარიშხალი.

1994

მზის უფსკრულიდან გადმომქუხარი –
ადიდებული ჟამის
მდინარე,

ყოფნა

არყოფნის კლდეებს პიტალოს,
მიაპობს ისე, ვითარცა თერგი,
რომ მოკვდავთ დაბლა
ჩამოუტანოს,
ტანჯვის დღეების ვეება გვერგვი.

1987

დღეები კი ისევ ისე,

სადღაც

მიიზღაზნებიან,

თავიანთი თვისტომებით,

დამეები –

ცის ღულაში,

ჩადებული ვაზნებია –

ვარსკვლავების ფისტონებით.

1957

მორწმუნე

ჰაუ,

რამდენი წელიწადია,

ხატთან ლოცულობს, როგორც

წმინდანი

და ცას შესცქერის ღრუბელდაკერილს:

არა ჩანს ღმერთი...

თუმცა ისევ გაუწმინდავი,

დამეს

კვლავ ღიად დარჩენია

მთვარის სარკმელი.

1968

სტრიქონების გამაქვს სერელი,
ფიქრებს ვთეს და...
მე ვარ მუშა
და ვეწევი გარჯას მძიმეს,
რომ ჩამთვლიმა,
არა უშავს,
ერთ პირს წყალიც კი იძინებს.

1994

სხედან ცაში და ქსოვენ მოწყენას
ღრუბლები,
 წვიმის ყაისნალებით,
ღღის მიღმა,
 მნათთა ისმის ფუთფუთი,
და აღვიძებენ ერთურთს ტალღები,
აფახულებენ ქარის ქუთუთოს.

1978

თეთრი სიჩუმით მობიბინე სიმყუდროვეში,
ქალიშვილივით მკერდსავსე
მთვარე,
ნაცნობ ბილიკით ისევ აივლის...
ზამთრის ღამე კი ცისფერში ავლებს
ვარსკვლავებს,
როგორც სინათლის ყვავილებს.

1980

ორნი

მონადირის ტყუილ-მართალს
უყვებიან ერთურთს ხარბად
და ხირიმის თოფს აქებენ...
იქვე ხევ-ხევ ირემივით მთვარე გარბის
და მისდევენ მას ღრუბლების
ქოფაკები...

1964

ჩამავალი მზის მოოქროვილ ყდაში
ჩასმული,
ზღვა არის წიგნი,
რომელსაც ქარი უშნოდ და ურცხვად,
ამოხევეს ტალღას,
როდესაც ფურცლავს,
იქ, სადაც ღელვა წერია შიგნით.

1990

სიონში

ცივ ჯვარზე გაკრული,
მოწყალე თვალებით
დაგვეცქერის უფალი შიშველი
და სუფევს სხვა იდუმალემა,
და ისმის:
ო, ღმერთო,
მიშველე!
უეცრად ზარის ხმა...
და შიშით კანკალებს:
სასანთლე,
საცეცხლური
და კანკელი.

1956

გაღვიძებული მამლის ყვილით
და სიყვარულით მკედარი დღეები,
როს დავიწყების კარებს
მიადგნენ,
წამს ხსოვნის ჭიდან მოგონებები –
ვარსკვლავებით
ამოკიაფდნენ.

1959

ქართველო

აღორძინება?...
იცოცხლე!...

დაცემა?...
არ იცოდი და...

განახეს

“შვილებმა”...

ჰეი, შენ,

ზვიადო ქართველო!

გაჰყურებ გათელილ მშობლიურ

სანახებს,

ვით ნაპოლეონი ვატერლოს.

1992

ოსეზ ანდერძი

მიტირონ...

მიგლოვონ ქართლის ცის
ღრუბლებმა,

აქვთ ამის უფლება,

მე რომ ვუმღეროდი, იმ მთებმა,

დახარონ ჭაღარა თავი,

და ჩემმა შეილებმა –

შავი ზღვის ზვირთებმა,

ჩაიცვან სამოსელი შავი.

1993

მზე ჩადის...

და სოფლის ბოლოში,

ვიღაცა იძახის: ბათა, ვო

ბათათა!

მიდამო ყრუ არის... არსაით პასუხი,

მთას თოვლის პერანგი აცვია ქათქათა

და უკეთია ბილიკის –

ჰაღსტუხი.

1959

გული გულს იცნობს...

და რა გუყვით,

თუ არ მემხრობა,

მგოსანთა არა!

მელექსეთა –

ეს წვრილფეხობა.

1994

როგორც ტობალი

ფიქრით,

ნაპირზე ვცხოვრობ ეფფრატის, -
ძველ ნასახლარზე ჩემი წინაპრის,
და წყალს ჩაეცქერი, როგორც ტობალი
და ნათლად ვხედავ:

ათასწლეულ ღამის სიღრმიდან
მზე ბნელს მორღვევს და
კოლხეთში დილას მოგალობს...

1982

ზამთრის ღამე რიწასთან

გადმომდგარა ციდან მთვარე –

ნიაბორად,

ან ჭედილად,

მთაში სარკედ გდია რიწა,

ცა –

ოქროთი მოჭედილა,

ვერცხლში ცურავს დედამიწა.

1976

რომი

და აჰა, რომი...

და წარსულიდან,
უცებ ბატების მესმა ყაყანი,
ამ სილამაზის გადარჩენისთვის
ბატებს –
თაყვანი.

1983

1626

ხელთ შუბთა ტყე აღუმართავთ,
თავზე მუზარადი ხურავთ –
ქართველ მხედრებს
აბჯრიანებს,
ბაზალეთთან,
სააკაძე –
ხმალში იწვევს თეიმურაზს
და... ქართლს ტანში აურიადებს...

1959

ქარი, ღრუბლების გუდა-ნაბადით
(ცხრა მთის გადაღმა
გადახვეწილი),

გზას მიუყვება ისევ გულდიდად...

აქ,

უღმერთობას ზეცას შესწივის,
გადმოვარდნილი ბარტყი -

ბუდიდან.

1967

თოლიების თეთრი ფრთებით
გადახურული
ზღვა,

აშრიალდა უცებ ტყესავით
და ერთი ტალღა ქცეული ნუკრად,
ამოკუნტრუშდა ნაპირზე და
რომ დამინახა
დაფრთხა...

და წამსვე გაბრუნდა უკან.

1959

მისი ხშირი სტუმარია,
შიმშილი და
სიმარტოვე,
ასე მოსდგამს ამ ჩემს თვისტომს,
თავისას ის რკინას ტოვებს
და სხვას აძლევს
ამეთვისტოს.

1989

ცა ისევ სტეორცნის
ელვის ქამანდებს,
ქარიშხალი კი, ვით
მეჯინიბე,
დეღვაში სრბოლას კვლავ მისცემია,
ზღვა ყალყზე მდგარი
არის ჯინიბი,
ტაღღები –
გაუხედნავი კვიცებია.

1977

ყვავილების ბოლში ახვევს,
მზე ატამს და აღიბუხარს,
კვირტი ახელს ნატკენ თვალებს,
ღამით ცეცხლის ალი ბუგავს
ცად –
ვარსკვლავთა ნატერფალებს.

1989

ქართლის მთები

“იალბუზზე ფეხი შედგა,
დიდმა მთებმა იწყვეს დრეკა”.

ვახტანგ მეფის ფეხის ნადგამ
მთებზე –
სამკვიდრებელს ეძებს,

შიდა ქართლი “იბრაგიმებს?!”

ვაჰ,

დედასა!

მთები მკერდზე,
ზვავთა მუშტებს იბრაგუნებს...

1992

უკანა კარიდან გავიდა სიცოცხლე,
და ისე წავიდა,
მაინც ვარ მე,
მისი ერთგული,
მზე და მთვარე კი არ მტოვებს წამითაც,
ვითარცა ტალა და ებგური.

1990

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....	5
*** (მოგწყინდა ყოფნა დედამიწაზე).....	25
კალიგულა.....	26
*** იქ, ციხისძირს.....	27
*** ცივ და შორეულ.....	28
მთვარის ტაძარი.....	29
სიყვარულის ხე.....	30
*** ცისა და მიწის... ..	31
მერცხლები.....	32
*** იქნება ასე.....	33
*** ზღვიდან ღრუბლის.....	34
*** ზღვა ჰგავს მძინარ ღომს.....	35
*** ეცადნენ და... ..	36
*** შემომეხარჯა ეს დღეები.....	37
სათაფლიასთან	38
*** უკოცნის ზვირთთა.....	39
*** დილის მზის.....	40
კოლხ წინაპარს.....	41
*** დიდი რუსთაველის სახე.....	42

*** სძინავთ მთებსა და... ..	43
*** ბუდე დანგრეულ ყვავის... ..	44
*** გამთენიისას სანაპიროზე... ..	45
*** პოეზიის უდაბნოში... ..	46
*** ზღვა... ..	47
*** ღამეა... ..	48
*** “სვანური ზარით”	49
*** შენმა სიცოცხლემ... ..	50
*** ცის უკვდავი ბინადარი... ..	51
*** მომეგება ხელგაშლილი... ..	52
ნეკერჩხლის ხე... ..	53
*** ცის სილაჟვართით... ..	54
მენავეთათვის და მოგზაურთა... ..	55
*** მოულოდნელად წაუკიდა ცამ... ..	56
*** მნათობების ყრია მტვერი... ..	57
*** ქორვა კიტრით და... ..	58
*** თუმცა, თავს ზოგჯერ... ..	59
*** შენ სიყვარულის... ..	60
*** პირამიდები... ..	61
*** ღამე ბნელის მომკვლელი და... ..	62
*** უკვდავი სულებით... ..	63
*** სიტყვა ღმერთია... ..	64

რეასი წელი.....	65
*** ღამის გაუვალ ტევრში... ..	66
*** წუხილით გადაბინდული.....	67
*** ჩვენი მაშვრალი მამა-პაპანი.....	68
*** სხედან მოწყენილ... ..	69
*** აღარ მშორდება... ..	70
BEIVEDEPE	71
*** ტკბილი როგორც გოლგუელი.....	72
*** ღამის მოწყენილ სიმარტოვეში.....	73
*** არ ვიცი რატომ.....	74
*** ვარდობის თვეს მოვლენილი.....	75
*** მოულოდნელად... ..	76
*** ამირანთან ნაომარი... ..	77
*** მე არ ჩავწექი	78
*** ნამტირალევი ცა.....	79
*** ცის შვილია და... ..	80
*** ჰოი.....	81
*** როცა შეცურდნენ... ..	82
ილია	83
*** შორეული წარსულიდან... ..	84
*** დილით.....	85
*** რა ქნან.....	86

*** როს მოესმა მზის ძახილი.....	87
აგვისტო ზღვაზე.....	88
*** წუთი რა არის.....	89
*** ზღვიდან ამოსული... ..	90
*** თვლემს დედამიწა... ..	91
*** წამოწოლილა მთა... ..	92
თოლი.....	93
*** დასავლეთიდან ღრუბელი... ..	94
*** ჩემი სიცოცხლის მზე... ..	95
მთვარიანი ღამე.....	96
*** ქარი.....	97
*** ფოთლები.....	98
ფარნავაზ, ჯუქი.....	99
*** ამას არ უნდა... ..	100
*** მოწყენილ ღრუბლებს... ..	101
*** გზის მეტი რაა... ..	102
*** დრო მოვა.....	103
*** ზღვა ქარიშხალში... ..	104
*** პატარას.....	105
*** სინათლის მიღმა არ... ..	106
*** ანგელოზთა საქმეს ბჭობდი.....	107
*** ყურს უგდებს ბებერი ღამე.....	108

*** ღიად დარჩენილ... ..	109
*** ხშირად.....	110
იქმენ ნათელი.....	111
*** დგას ცისარტყელა... ..	112
*** როდესაც მოვა სადამო... ..	113
*** სოფლის ხსოვნის.....	114
ვითომ ანდერძი	115
*** ცივ სიჩუმეში წოლით... ..	116
*** ათასწლეულთა მოვალთ... ..	117
*** ღამის ხეივანს მიჰყვება... ..	118
არსენა ოძელაშვილი.....	119
ფაცხა მეგრული.....	120
*** საიდანღაც მოვარდნილი.....	121
*** აპრილივით თეთრებს... ..	122
*** თავზე წამოდგარ... ..	123
პოლიჰიმნია	124
*** მზე მეფის	125
*** მოკვდები... ..	126
*** ვით მუხრან-ბატონს.....	127
*** დაუურველი ცეცხლი... ..	128
მყინვარწვერი	129
*** მოულოდნელად ცაზე.....	130

*** ეძებს... და მუდამ ჰპოვებს...	131
*** ზღვა და ცის ლურჯი...	132
*** ჩავიდა მთვარე...	133
*** დარდის ღრუბლებით...	134
ეგვიპტე	135
*** დასაბამიდან ასე ყოფილა...	136
*** ღიად დარჩენილ მტრობის...	137
*** ჩვენი მამა-პაპანი...	138
*** მიუყვებოდი ფიქრის...	139
*** როცა ცისკარი...	140
INTIME	141
*** გაჯავრდა ღმერთი და...	142
შემოდგომა კოლხეთში	143
*** ჩვენს წასაყვანად ღამით...	144
*** შეღამებისას წაეკიდნენ...	145
*** როგორც რაგვის ქვეშ...	146
ოქროს თასი	147
ნარდი	148
*** გულზე წუხილად კვლავ...	149
*** ხის ტოტებზე გაფენილი	150
*** მთებს მოსწყინდებათ...	151
*** მოსასვენებლად თვალს...	152

*** მიხმობს... ..	153
უსახელო ჯარისკაცის.....	154
*** მე მიხარია.....	155
*** თურქებმა და მონღოლებმა.....	156
*** და მერე გვიან.....	157
*** მე.....	158
გურიაში.....	159
*** მე.....	160
ოთხი ვარსკვლავი	161
*** ერთმანეთს ებრძვის... ..	162
ცრემლი.....	163
*** ელოდა და... ..	164
უშბა და შხარა.....	165
*** შორს მიმავალი... ..	166
მთვარე.....	167
არწივი	168
*** არ ჩერდება!	169
*** ნათლით შემოსილ ბრძენს... ..	170
*** გარდასულ დღეთა მესმის... ..	171
*** მთიდან ყინვის... ..	172
დაშორება	173
*** სადღაც ნაპირი... ..	174

აპრილი მთაში.....	175
*** ზღვის ცისფერ... ..	176
მუქარა.....	177
*** ქუჩებში ისევ... ..	178
*** სადღაც ისმოდა... ..	179
*** გულო ჩადექი საგულებს.....	180
*** ასე მეონია.....	181
*** ზღვის აღელვებაზე.....	182
აფსაზეთი.....	183
ბაბილონი.....	184
*** მიწა ცას უმზერს.....	185
*** ნაპირისაკენ მქროლი... ..	186
*** შორეთს მიმავალ... ..	187
*** ზღვის გულისთქმა.....	188
*** ღამე.....	189
*** სამშობლოსათვის მარად... ..	190
*** ქარი დასავლეთით... ..	191
*** ზღვასთან მიმდგარი... ..	192
თბილისი, სამაჩაბლო... ..	193
ნოეს ხმა.....	194
*** სიხარული გვაქვს.....	195
*** ვეძმე ზღვებსა და ოკეანეებს.....	196

*** ვით დევის კოშკში.....	197
*** შემოუგდია შემოდგომას... ..	198
სოდომი და გომორა.....	199
ცთომილები.....	200
***წინ გამოწვედილი ზვირთთა... ..	201
ზაგვისტო.....	202
*** მოვარდა გულბორგნეული.....	203
მეტეხთან.....	204
*** ვით უფალი თავის სამწყსოს.....	205
*** ქართულ მიწაზე დგანან.....	206
ეტნა.....	207
დავითფერული.....	208
*** ჩამოწვა ღრუბელი... ..	209
*** ეპეი.....	210
*** სიტყვა ღმერთია ცისა... ..	211
*** ღრუბლებმა ყორნების... ..	212
*** ჩემში ქარიშხლის... ..	213
*** ხელს გიწვდიდა საალერსოდ.....	214
*** მტერს რომ დაუმალა.....	215
*** ჩემი მეგრული სახლის... ..	216
*** ცაც ხარ და მიწაც.....	217
*** შუბლზე წაეკრათ ნისლის... ..	218

*** სანაპიროზე სუსტი და... ..	219
თელეები.....	220
*** ფიქრი	221
ატმები და აღუჩები.....	222
*** ვითარც აზომ, ზოგ ზოგებმა.....	223
*** ვითარცა მეფე... ..	224
*** დაებადებულვარ მაისის... ..	225
*** თეთრი ღრუბლის	226
*** იქ დაუცია სიკვდილს კარავი	227
*** უცხვირპირომ.....	228
*** მზის უფსკრულიდან... ..	229
*** დღეები კი ისევ ისე.....	230
მორწმუნე	231
*** სტრიქონების გამაქვს... ..	232
*** სხედან ცაში და ქსოვენ... ..	233
*** თეთრი სიხუმით მობიბინე.....	234
ორნი.....	235
*** ჩამავალი მზის... ..	236
სიონში.....	237
*** გაღვიძებული მამლის... ..	238
ქართველო.....	239
ისევ ანდერძი	240

*** მზე ჩადის... ..	241
*** გული გულს იცნობს... ..	242
*** სოფელს ისევ კლავს... ..	243
როგორც ტობალი.....	244
ზამთრის ღამე რიწასთან	245
რომი.....	246
1626.....	247
*** ქარი, ღრუბლების... ..	248
*** თოლიების თეთრი... ..	249
*** მისი ხშირი სტუმარია.....	250
*** ცა ისევ სტყორცნის.....	251
*** ყვავილების ბოლში ახვევს.....	252
ქართლის მთები	253
*** უკანა კარიდან გავიდა... ..	254
*** უამს მიმწუხრისას შენზე... ..	255

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 27

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 27

გამომცემლობის

რედაქტორი

– სოფო ცინცაძე

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ქეთევან ბერულავა

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – დანი დოლბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბოროვსკაიის №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com